

ВЕБ-КВЕСТ ЯК ТЕХНОЛОГІЯ НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОГО ПРОФЕСІЙНО СПРЯМОВАНОГО ДІАЛОГІЧНОГО МОВЛЕННЯ СТУДЕНТІВ ЮРИДИЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

Анотація. У статті зроблено спробу у контексті сучасних вимог і стандартів володіння іноземною мовою спеціального вжитку довести необхідність пошуку, розробки й апробації ефективних технологій формування іншомовної комунікативної компетентності студентів юридичних спеціальностей, які вивчають англійську мову за професійним спрямуванням. Крім того, обґрунтовано доцільність використання технології веб-квест як засобу розвитку і вдосконалення вміння професійно спрямованого діалогічного мовлення студентів юридичних спеціальностей як показника сформованості їхньої іншомовної комунікативної компетентності. Дослідження виконано у контексті комунікативного та конструктивістського (проектного) підходів до формування професійних компетенцій. Стаття має науково-методичний характер.

Ключові слова: веб-квест, технологія навчання, англійська мова за професійним спрямуванням, іншомовна комунікативна компетентність, професійно спрямоване діалогічне мовлення.

Kolkunova Viktoriia

Kherson State University

WEB-QUEST AS A TECHNOLOGY OF TEACHING ENGLISH JOB-RELATED SPOKEN INTERACTION TO LAW STUDENTS

Summary. The paper focuses on the issue of developing Ukrainian law students' professional language competences, which enable them to function effectively and competitively in diverse professional environments. This problem is highly topical in the context of radical changes in Ukrainian higher education triggered by the process of the country's integration into the European Higher Education Area. The author makes an attempt to justify the necessity of inventing, developing and testing effective learning technologies which can be applied to increase law students' English language proficiency and communicative competence. The paper also gives reasons for the expediency of using web-quest learning technology as a means of developing and improving law students' skills of job-related spoken interaction. Learning technology is defined as a combination of the most rational ways of classroom activities management, which is supposed to ensure the achievement of the teacher's and the student's goals in the shortest time and with the least efforts. Web quest is considered to be one of the most promising learning technologies since it provides students with educational problem-solving tasks during which they collect and organize information, carry out their own independent research, develop their English language skills and communicative competences. The author supplies a description of the web-quest «Parliamentary Business» designed for Ukrainian law students who do a course in English for specific purposes. The aim of this web-quest is to develop law students' job-related spoken interaction. The research is carried out in the context of communicative and project work approaches to the development of students' professional communicative competencies. These teaching approaches encourage law students' motivation while doing a course of English for specific purposes. They also enable them to bridge the gap between language study and language use. The paper deals with scientific and methodological aspects of the problem under consideration.

Keywords: web-quest, learning technology, English for specific purposes, foreign language communicative competence, job-related spoken interaction.

Постановка проблеми. Професійна діяльність сучасних юристів висуває особливі вимоги до їх мовної підготовки. Стандарт вищої освіти України для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти зі спеціальності 081 «Право» серед загальних компетентностей випускника виокремлює здатність спілкуватися іноземною мовою [7, с. 6] і наголошує, що здобувач вищої освіти ступеня вищої освіти бакалавр повинен вільно спілкуватися державною та іноземними мовами як усно, так і письмово, правильно вживаючи правничу термінологію [7, с. 9]. Отже, метою навчання іноземної мови за професійним спрямуванням у закладах вищої освіти на юридичних спеціальностях є формування у студентів іншомовної комунікативної компетентності як комплексної здатності використовувати іноземну мову для вирішення широкого кола практичних завдань у професійній діяльності. Складниками іншомовної комунікативної компетентності, згідно з «Програмою з англійської мови для про-

фесійного спілкування», є професійні комунікативні компетенції, які складаються із загальних мовленнєвих і навчальних умінь, мовних знань, соціолінгвістичної та прагматичної компетенцій [4, с. 8]. Одним із мовленнєвих умінь є діалогічне мовлення, і рівень сформованості цього вміння є важливим показником сформованості іншомовної комунікативної компетентності студентів юридичних спеціальностей.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання формування іншомовної комунікативної компетентності студентів немовних спеціальностей є одним із пріоритетних завдань у вітчизняних і зарубіжних дослідників, і розв'язується воно у таких напрямках: теоретичне обґрунтування змісту, методів, засобів і технологій навчання іноземної мови спеціального вжитку (С. Ніколаєва, П. Образцов, Е. Полат, О. Тарнопольський, Л. Черноватий), розробка методичних рекомендацій із формування та діагностики іншомовної комунікативної компетентності студентів, які

вивчають іноземну мову за професійним спрямуванням (Г. Бакаєва, Т. Герлянд, Я. Дьячкова, М. Кадемья, О. Шестопалюк, Т. Hutchinson), експериментальна перевірка технологій навчання іноземної мови за професійним спрямуванням (О. Багузіна, С. Кіржнер, А. Лановенко, Н. Лямзіна, І. Сокол, О. Шульгіна, B. Dodge, T. March).

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Проаналізовані нами дослідження зазначеного питання спрямовані на подолання об'єктивного протиріччя, пов'язаного із необхідністю якісної мовної підготовки конкурентоспроможних фахівців закладами вищої освіти і недостатньою відповідністю змісту, методів, засобів і технологій навчання іноземної мови за професійним спрямуванням стандартам володіння іноземною мовою спеціального вжитку. Крім того, як свідчить аналіз наукової літератури з теми дослідження, технології навчання власне діалогічного мовлення як показника сформованості професійної іншомовної комунікативної компетенції студентів немовних спеціальностей висвітлено у меншій мірі, ніж методика навчання таких мовленнєвих умінь, як монологічне мовлення, писемне мовлення, читання й аудіювання. Таким чином, удосконалення змісту навчання іноземної мови за професійним спрямуванням і пошук найефективніших технологій формування іншомовної професійної комунікативної компетенції студентів немовних спеціальностей не втрачає актуальності.

Мета статті. Головною метою цієї роботи є теоретичне обґрунтування дидактичних основ використання веб-квесту як технології навчання англійського професійно спрямованого діалогічного мовлення студентів юридичних спеціальностей.

Виклад основного матеріалу. Рівень сформованості іншомовної комунікативної компетентності студентів юридичних спеціальностей, узгоджений із загальноєвропейськими вимогами [2] до володіння іноземною мовою і конкретизований за професійним спрямуванням [4], має бути не нижчим, ніж B2 – «незалежний користувач», повинен перевіритися відповідно до стандартів досягнень, складених на базі галузевих стандартів вищої освіти з посиланнями на дескриптори рівня B2 «Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти» та відповідати загальноєвропейським міжнародним системам тестування англійської мови (наприклад, рівень 6,5 за результатами складання екзамену IELTS) [4, с. 2].

Високі вимоги до рівня володіння іноземною мовою для студентів юридичних спеціальностей пояснюються складністю юридичної англійської мови та розмаїттям ситуацій, які потребують спілкування нею. До основних ситуацій професійного спілкування юриста належать персональна ідентифікація (встановлення контактів і стосунків); загальне робоче оточення і повсякденна робота (співбесіда під час працевлаштування, повсякденна адміністративна робота, контроль, моніторинг); стосунки з колегами та клієнтами (засідання, зустрічі, переговори, світські події); ділові подорожі (спілкування з працівниками туристичних агентств, транспортних засобів, готелів); міжнародні конференції, зустрічі, дискусії; здоров'я та особиста безпека; контракти та угоди (працевлаштування, страхування, угоди з на-

дання послуг); компанія та інформація про галузевий підрозділ (структура, послуги, штат, політика, реклама); продукція і послуги (продаж, купівля, претензії) тощо [4, с. 12]. У наведених вище ситуаціях юрист має демонструвати сформовані вміння передусім діалогічного мовлення, а саме: уміння увійти в розмову без підготовки; підтримувати розмову або дискусію; поросити повторити, перефразувати, пояснити повідомлення; висловити власні погляди й думки; запросити співрозмовника висловити власні погляди й думки; заохочувати співрозмовника до продовження розмови, бесіди, дискусії; попросити надати вказівки та слідувати їм; запросити та отримати більш деталізовану інформацію; брати на себе ініціативу в розмові; ставити та відповідати на різні запитання після зробленої презентації стосовно її теми тощо [8, с. 20–21]. Крім того, діалогічне мовлення має характеризуватися правильною вимовою й відповідним до комунікативної цілі інтонаційним оформленням, адекватним використанням необхідних граматичних структур і лексичних одиниць загального вжитку, термінів і колокацій.

Досягнення описаного вище рівня сформованості іншомовної комунікативної компетентності студентів юридичних спеціальностей потребує пошуку і впровадження оптимальних педагогічних технологій. Сучасні дослідники й розробники інноваційних технологій навчання наголошують на тому, що мережа Інтернет є потужним дидактичним засобом, потенціал якого ще не повною мірою використовується в навчальному процесі. Навчання іноземних мов за професійним спрямуванням не є винятком.

Спробуємо показати, як інтернет-ресурси можуть сприяти підвищенню ефективності навчання діалогічного мовлення студентів юридичних спеціальностей за допомогою технології веб-квест.

Під технологією навчання розуміємо сукупність найраціональніших способів наукової організації праці, які забезпечують досягнення мети навчання за мінімальний час і з мінімальними витратами засобів і зусиль [1, с. 314]. На нашу думку, веб-квест належить до перспективних технологій навчання, адже він, за визначенням І. Сокол, передбачає виконання учнями навчальних, пошуково-пізнавальних, проблемних завдань відповідно до ігрового задуму/сюжету, під час якого вони добирають та упорядковують інформацію, виконують самостійну, дослідницьку роботу, що сприяє систематизації та узагальненню вивченого матеріалу, його збагаченню та поданню у вигляді цілісної системи [6, с. 21]. Беручи за основу наведене вище визначення, вважаємо доцільним зауважити, що опрацювання інформації має відбуватися з мережі Інтернет, так само як і виконання окремих етапів веб-квесту має здійснюватися в інформаційно-комунікаційному середовищі.

Вважаємо за доцільне проілюструвати викладене вище сценарієм веб-квесту «Parliamentary Business», розробленого для студентів юридичних спеціальностей, які вивчають англійську мову за професійним спрямуванням. Запропонований веб-квест пропонуємо виконувати паралельно з вивченням теми або циклу тем про законодавчу гілку влади в Україні й англійських країнах.

Передбачається, що виконання цього веб-квесту не випереджає вивчення лексично-граматичного матеріалу з теми, а супроводжує та доповнює аудиторну й самостійну роботу з читання, аудіювання й виконання комплексу підготовчих і умовно-комунікативних вправ з аспектів, що вивчаються. Запропонований веб-квест складається з трьох етапів: підготовчого, основного й заключного. На першому етапі з метою отримання завдань від викладача й для подання студентами звітів про їх виконання необхідно створити групу в соціальній мережі (або в програмі-клієнті миттєвого обміну повідомленнями), членами якої є всі студенти групи й викладач. Згідно зі сценарієм веб-квесту, викладач розміщує в групі завдання, інформацію про термін їх виконання й форму або спосіб звітування про їх виконання. Другий (основний) етап складається з комплексу завдань, виконання яких має реалізувати головну мету всього веб-квесту – розвиток і вдосконалення лексико-граматичних навичок діалогічного мовлення студентів як складника їхньої професійної іншомовної комунікативної компетентності.

Основний етап. Завдання 1. Відвідайте офіційний сайт Парламенту Великобританії за посиланням <https://www.parliament.uk/about/how/laws/>. Вивчіть інформацію про законотворчу діяльність парламенту. Зробіть стислий огляд інформації цієї сторінки у вигляді повідомлення в групі не пізніше вказаного терміну за планом (1. Why are new laws needed? 2. What is a bill? 3. How does a bill become a law? 4. What is an Act of Parliament?), дотримуючись вимоги – не дублювати відповіді інших учасників групи.

Завдання 2. Відвідайте сторінку офіційного сайту Парламенту Великобританії, присвячену роботі Палати Громад, за посиланням <https://www.parliament.uk/about/how/laws/>. Підготуйте короткі відповіді на запитання: How many stages does a bill have to pass in the House of Commons and in the House of Lords to become a law? What happens at each of the stages? At what stage are amendments made? When is the Royal Assent given to a bill? Відповіді необхідно надіслати на електронну пошту викладача не пізніше вказаного терміну, дотримуючись вимоги – відповіді не мають дублювати текстову інформацію зі сторінки сайту.

Завдання 3. Підготуйтеся до діалогу-інтерв'ю. Для цього оберіть одну з двох ролей – член Парламенту Великобританії або народний депутат Верховної Ради України – і підготуйте запитання про законодавчу діяльність парламенту іншої держави. Діалог-інтерв'ю виконується під час аудиторної роботи.

Завдання 4. Відвідайте сторінку офіційного сайту Парламенту Великої Британії за посиланням <https://services.parliament.uk/bills/>, оберіть один із законопроектів, що розглядаються Парламентом Великобританії, ознайомтесь з його коротким описом (наприклад, Abortion Bill <https://services.parliament.uk/Bills/2017-19/abortion.html>), сформулюйте своє ставлення до законопроекту, аргументоване кількома реченнями, яке розмістите на сторінці групи не пізніше вказаного терміну. Ознайомтесь із думками інших учасників групи, оберіть партнера для діалогу. Підготуйтеся та виконайте діалог-обмін думками.

Завдання 5. Запропонуйте законопроект, який стосується актуальної для України проблеми, дайте йому назву, опишіть його сутність кількома реченнями (за моделлю <https://services.parliament.uk/Bills/2017-19/abortion.html>), розмістите його на веб-сторінці групи не пізніше вказаного терміну. Після голосування, обираються два-три найпопулярніші законопроекти. Учасники групи мають підготувати запитання до авторів цих законопроектів. Під час аудиторної роботи проводиться обговорення обраних законопроектів у формі прес-конференції.

Останній етап – оцінювання, яке здійснюється викладачем з урахуванням таких факторів: активна участь у веб-квесті, своєчасне виконання всіх завдань, якість писемного мовлення, якість усного мовлення, володіння лексико-граматичним матеріалом, що вивчається, творчий підхід тощо.

Запропонований сценарій веб-квесту як технології навчання діалогічного мовлення студентів юридичних спеціальностей за організаційно-педагогічними ознаками наближається до більш загальної проектної технології, яка побудована на моделюванні соціальної взаємодії у малій групі у процесі навчання [1, с. 226]. Крім того, веб-квест «Parliamentary Business» відповідає основним вимогам до використання проектної технології, сформульованим Є. Полат, а саме: наявність значущої в дослідницькому творчому плані проблеми / завдання, що вимагає інтегрованого знання, дослідницького пошуку для її вирішення; практична, теоретична, пізнавальна значущість ймовірних результатів; самостійна (індивідуальна, парна, групова) діяльність студентів; структурування змістовної частини проекту (із зазначенням поетапних результатів); обговорення способів оформлення кінцевих результатів (презентацій, захисту, творчих звітів, переглядів та ін.); збір, систематизація та аналіз отриманих даних; підбиття підсумків, оформлення результатів, їх презентація; висновки, висування нових проблем дослідження [3, с. 68].

Як свідчать результати вивчення наукової літератури з теми дослідження, проектна технологія зарекомендувала себе як ефективний засіб навчання. Зокрема, на користь доцільності її використання свідчить той факт, що вона має допомагати студентам подолати прогалину між вивченням мови та користуванням нею, створюючи штучне професійне середовище, що робить її цінним способом реального використання комунікативних умінь, набутих під час аудиторних занять [4, с. 19]. Отже, використання веб-квесту має спільні з проектною роботою переваги, серед яких дослідники зазвичай виокремлюють підвищення мотивації до оволодіння іноземною мовою через використання автентичних професійно спрямованих матеріалів, розвиток самостійної пізнавальної активності, критичного мислення та творчого потенціалу, створення ситуації успіху, що сприяє реалізації кожної особистості.

З іншого боку, запропонований сценарій веб-квесту має сприяти реалізації одного з провідних методичних принципів – комунікативної спрямованості процесу навчання іноземної мови. Дотримання принципу комунікативної спрямованості стає можливим за умови виконання таких

вимог: складання лінгвістично виправданого та комунікативно достатнього мінімуму мовного матеріалу; оцінка кожного мовленнєвого твору з боку реальності його з'явлення в природних умовах спілкування; формування ситуативно-тематичного мінімуму з урахуванням майбутніх професійних потреб студентів; комунікативність мовленнєвих операцій під час роботи з мовним матеріалом; створення вмотивованої потреби в усному спілкуванні [5, с. 31].

Висновки і пропозиції. Вважаємо, що кожна з наведених вимог має всі підстави для реалізації під час виконання запропонованого веб-квесту. Наприклад, вимога про складання лінгвістично виправданого та комунікативно достатнього мінімуму мовного матеріалу реалізується за рахунок використання автентичних і професійно спрямованих матеріалів, які матимуть першочергову цінність для створення кінцевого продукту веб-квесту – діалогу. У свою чергу, вимога до формування ситуативно-тематичного мінімуму з урахуванням майбутніх професійних потреб студентів знаходить відо-

браження у створенні типових ситуацій професійного спілкування для їх подальшого моделювання під час виконання веб-квесту. Вимога щодо комунікативності мовленнєвих операцій під час роботи з мовним матеріалом реалізується через методично обґрунтовану побудову навчання діалогічного мовлення, в якій перевага надається умовно-комунікативним і комунікативним вправам при належному поєднанні з розвитком усіх мовних навичок і мовленнєвих умінь. І нарешті вважаємо, що запропонований сценарій веб-квесту через опрацювання професійно орієнтованих автентичних текстів і створення професійно значущих ситуацій спілкування потреба студентів в усному спілкуванні отримує відповідну мотивацію.

Виконане дослідження не вичерпує всіх аспектів зазначеної науково-методичної проблеми. Подальшого вивчення потребують питання уточнення змісту навчання іноземної мови за професійним спрямуванням, розробка надійних критеріїв оцінювання професійно спрямованого мовлення студентів тощо.

Список літератури:

1. Азимов Э.Г., Щукин А.Н. Новый словарь методических терминов и понятий (теория и практика обучения языкам). Москва : Издательство ИКАР, 2009. 448 с.
2. Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / наук. ред. укр. видання С.Ю. Ніколаєва. Київ : Ленвіт, 2003. 273 с.
3. Новые педагогические и информационные технологии в системе образования : учеб. пособие для студ. пед. вузов и системы повыш. квалиф. пед. кадров / под ред. Е.С. Полат. Москва : Издательский центр «Академия», 2002. 272 с.
4. Програма з англійської мови для професійного спілкування / Г.С. Бакаєва та ін. Київ : Ленвіт, 2005. 119 с.
5. Скалкин В.Л. Обучение диалогической речи (на материале английского языка). Київ : Радянська школа, 1989. 158 с.
6. Сокол І.М. Підготовка вчителів до використання квест-технології в системі післядипломної освіти : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Класичний приватний університет. Запоріжжя, 2016. 284 с.
7. Стандарт вищої освіти України: перший (бакалаврський) рівень вищої освіти, галузь знань 08 «Право», Спеціальність 081 «Право». URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/12/21/081-pravo-bakalavr.pdf> (дата звернення: 30.04.2019).
8. Тарнопольський О.Б. Методика навчання іншомовної мовленнєвої діяльності у вищому мовному закладі освіти. Київ : Фірма «ІНКОС», 2006. 248 с.

References:

1. Azimov E.G., Schukin A.N. (2009). Novyy slovar metodicheskikh terminov i ponyatiy (teoriya i praktika obucheniya yazykam) [A new dictionary of methodological terms and concepts (theory and practice of language teaching)]. Moskva : Izdatelstvo IKAR, 448 p.
2. Nikolaieva S.Yu. (Ed.). (2003). Zahalnoievropeyski rekomendatsii z movnoi osvity: vyvchennia, vykladannia, otsiniuvannia [Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching and Assessment]. Kyiv : Lenvit, 273 p.
3. Polat E.S. (Ed.). (2002). Novyie pedagogicheskie i informatsionnyie tehnologii v sisteme obrazovaniya [New pedagogical and information technologies in the education system]. Moskva : Izdatelskiy tsentr «Akademiya», 272 p.
4. Bakaieva H.Ye. (Ed.). (2005). Prohrama z anhliiskoi movy dlia profesiinoho spilkuvannia [English for specific purposes (ESP). National curriculum for universities]. Kyiv : Lenvit, 119 p.
5. Skalkin V.L. (1989). Obuchenie dialogicheskoy rechi (na materiale angliyskogo yazyka). Kiev : Radyanska shkola, 158 p.
6. Sokol I.M. (2016). Pidhotovka vchyteliv do vykorystannia kvest-tekhnohii v systemi pislidyplomnoi osvity [Teacher training of using quest-technology in the system of post-graduate education]. (PhD's thesis). Zaporizhzhia : Klyasychnyi pryvatnyi universytet, 284 p.
7. Standart vyshchoi osvity Ukrainy: pershyi (bakalavrskyi) riven vyshchoi osvity, haluz znan 08 «Pravo», Spetsialnist 081 «Pravo» (2018). [The standard of higher education of Ukraine: the first (bachelor) level of higher education, the field of knowledge 08 «Law», Specialty 081 «Law»]. Retrieved from: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/12/21/081-pravo-bakalavr.pdf>
8. Tarnopolskyi O.B. (2006). Metodyka navchannia inshomovnoi movlennievoi diialnosti u vyshchomu movnomu zakladi osvity [Methodology of teaching foreign language speaking in a higher linguistic institution of education]. Kyiv : Firma «INKOS», 248 p.